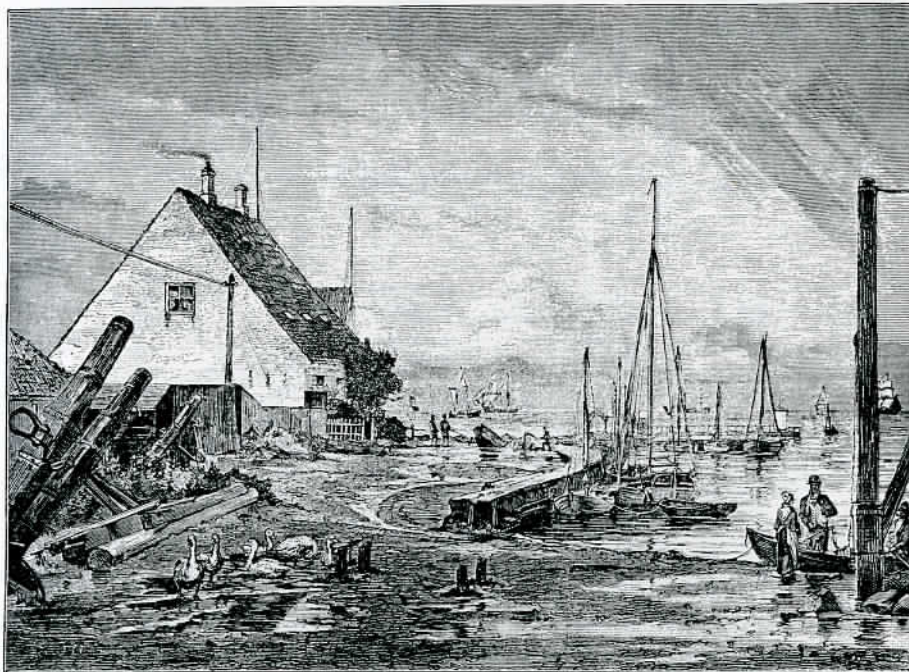

UDFLUGTSKØBENHAVNERE

DA DRAGØR VÅGNEDE OP SOM BADEBY

Dragør havn. Tegnet af Fr. Winther ca. 1877.

Det var i 80'erne, dragørerne begyndte at tænke på en ny fremtid for deres by som badested.

Ikke at de gjorde det med overvættes begejstring. Langt fra. De gamle sejskipper, evindeligt disse gamle søulke, snakkede rent ud om en prostitution af byen.

Men nu havde man fået nok af den skippersnak. Noget måtte der gøres. Med den aftagende sejskibsfart fulgte nedgang i bjergning og lodseri. Fiskeriet gik over på fremmede hænder. Havde det ikke været for de gæve Dragør-koner, der udgjorde den overvejende del af byens håndværkerstand og bjærgede føden til mange munde ved hjælp af væven, kunne Dragør næppe have holdt næsen oven vande.

Byens unge entreprenante folk drøftede, om landligerne nu også ville synes om at bo omgivet af gåse-enge og kålmarker. Om ikke tjære- og tanglugten fra havnen ville genere dem – for ikke at tale om stanken fra møddingkasserne på strandlinien.

Man kunne have sparet sig alle spekulationer. Da landligerne endelig dukkede op, fandt de stedets primitivitet aldeles bedårende. Lokum i gården. Vand fra posten på torvet. Hønsstige til sovepladserne under stråtaget. Anderledes var det jo ikke i Tårnbæk eller Humlebæk. Københavnerne syntes blot, det var morsomt at vralte over Dragørs topstensbrolægning ligesom gæssene og lærte forbavsende hurtigt at springe til side, når kø-

erne klattede i gaderne. De fremsatte end ikke krav om forlystelser ud over de jævne beværtningssteder, der allerede fandtes. Dragørerne åndede lettet op. Så slap man heldigvis for at indrette en øl-tunnel i Blushøj, byens ældgamle fyrbakke. Eller – som foreslået af en af de mest nævenyttige unge – at skabe et parkanlæg med kanaler og broer og cottager, der kunne sige sparto til Marienlyst ved Helsingør. Vor herrebevares!

Nu var Dragør for øvrigt langt fra københavnernes ukendt som udflugtsmål. Allerede fra Christian IV's dage havde hovedstadens jævne befolkning taget på søndagstur ud ad Amager, om ikke til selve fiskerlejet på øens sydøstlige hjørne, så til Dragør lund oven for byen, hvor et broget folkeliv rørte sig under de grønne trækroner sommeren lang. Gl. kro i Dragør (nuværende Strandhotellet) havde udskænkningsstelte ved vognindkørslen i lundens sydvestlige ende. Der var hængt blåmalede joller som gynger op i egetræsgrenene og opstillet estrader til skillingsdansen i lundens lysninger. Udflugten til Dragør lund nød lige så stor popularitet hos københavnernes som skovturen til Charlottenlund og Frederiksdal.

Fra krigsperioden 1807–15, da det kongelige danske livjægerkorps lå indkvarteret i Amager-østkystens fiskerlejer, fortælles om særlig løsslupne sommerfester i den lille lund. Flere af livjægerne var rekrutteret fra Det kongelige Teaters kunstnerstab og førte med sig et ypper-

ligt humør, som ikke blot virkede opmuntrende i kampens øjeblikke, men også bidrog til at sætte lidt ekstra kolorit på fiskerbefolkningens og hollænderbøndernes forlystelseliv. En af de mest fremtrædende livjægere var concertmesteren Edouard Dupuy, et kendt navn i datidens København. Han var en uimodståelig kvindebedærer, hvis erobringer strakte sig lige fra teatrets yngste figurantinde til kronprinsesse Charlotte Frederikke, Frederik VII's mor. Denne djævleblænde charmer i livjægerens flotte uniform, denne gudbenådede sanger, komponist og violinist arrangerede den ene blændende sommerfest i lunden efter den anden, sang, spillede og charmerede sig ind i pigehjerterne; Dragør-møer og københavnerrinder – ingen gik fri: Grith og Leise, Sophie og Caroline var dånefærdige, blot han rakte armen ud. Dragørfiskerne og hollænderbønderne skiftevis grinte imponeret og skulede skummelt. Ofte stod den på pandebrask og ørenstæver. Det var minderige dage.

Fra 80'erne har vi en morsom lille skildring af en anden fremmeds besøg i Dragør lund. Det er Karen Blixens far, kaptajn Wilh. Dinesen, som i et af sine berømte »Jagtbreve« fortæller om sin ungdom, da han med nogle venner er gæst ombord på kutteren »Pilen«, der ved Skt. Hans tid krydser gennem sundet og en aften sent lader ankeret gå ud for Dragør. De unge mennesker tager i land og dumper midt ind i skærsommernatsballet i lunden. »Grønne træer og dannebrogssflag og dansegulv og musik og piger,« skriver kaptajn Dinesen, »har Christian II forbrudt sig med det stockholmske blodbad, så har han da gjort det godt igen ved at indføre amagerpigerne!« Selv falder Dinesen pladask for den sødeste lille, nationalklædte Marchen Crillesen, hvis smukke liv passer lige ind i hans arm, og som følger ham i dansens svaj og sving under Dragør lunds grønne krone, lige til solen rinder rød op af sundet. 5 øre dansen – og de dansede for 1 krone og fyrrer! Men da den lille Crillesen langt om længe var fulgt eftertrykkeligt hjem til Kongevejen, og han igen stod på havnepladsen, var »Pilen« forlængst lettet. Dinesen måtte tage med Jens Otto's dagvogn hjem til København. –

Nu er det over 50 år siden, der sidst blev afholdt sommersøndagsfester i Dragør lund. Efter sigende kom det efterhånden til så voldsomme sammenstød mellem

dragørerne og hollænderbønderne – og dragørerne og hollænderbønderne tilsammen mod københavnerne – at politiet måtte forbyde lundeballerne. Nu nærer det gamle grønne udflugtsmål sig kun af sin skovensomhed. Dragørbønderne tager derop om foråret for at plukke guldstjerner og anemoner – og i de lune sommer-nætter sværmer forelskede par bag løvhanget, ømt sammenslynget, men samvittighedsfuldt søgende at efterleve fædrenes manende påbud om endelig ikke at snuble over lunde-stenen – stenen ved Dragør lunds sydvestlige indgang. Det var fra den, man sagde, de små børn kom.

Men ét er udflugtskøbenhavnere. Noget andet sommerlandligere. Og skal vi tro overleveringen, og det bør vi jo, kom den første Dragør-landligger til bys allerede i 1870. Tilmed på Velocipede. De ved nok, Væltepeter med stort forhjul og lillebitte baghjul! Flot tog den københavnske velocipederytter en junidag hjørnet af byens indkørsel og strøg med vædeløbsfart ned ad den brede Vestgrønning, så at gæssene stod flagrende til vejrs på begge sider forhjulet som hvide skumstriber om stævnen på en sejlspændt jolle. Bang, sagde det i ruderne på Vestgrønningens huse, efterhånden som Dragør-konerne kom styrtende til vinduerne og knaldede panden mod rudeglasset for at få et glimt af det besynderlige syn. Velocipederytteren forsvandt i en støvsky ad Blegen til. Knap en hal' time efter vidste hele byen, at den fremmede var så godt som forlovet med Blegerens Marchen og havde indlogeret sig for sommeren i Blegerens, hans lysthus.

Hvem æ *han*, plejede Dragør-konerne at spørge, når en ukendt kom til bys. Og svaret lød: *han er en fremmed, en tilløber!* Hva æ han, spurgte Dragør-konerne om velocipederytteren, og Blege-

rens vidste intet andet at svare, end at han var *cøkkelist!* Akkurat som senere, da det spurgtes om en fremmed i byen, der udlejede synkefri småbåde fra Wælløe havn: hva æ han? Og svaret lød: han æ synkefri!

Men Marchen Blegers velocipederytter blev ikke sommeren ud. En morgen var han forduftet fra lysthuset. Marchen kunne sidde tilbage på Blegen og synge vemodigt »Ach, du lieber Augustin, alles ist wæk, wæk, wæk«. Alt var dog ikke wæk. Et lille minde blev tilbage.

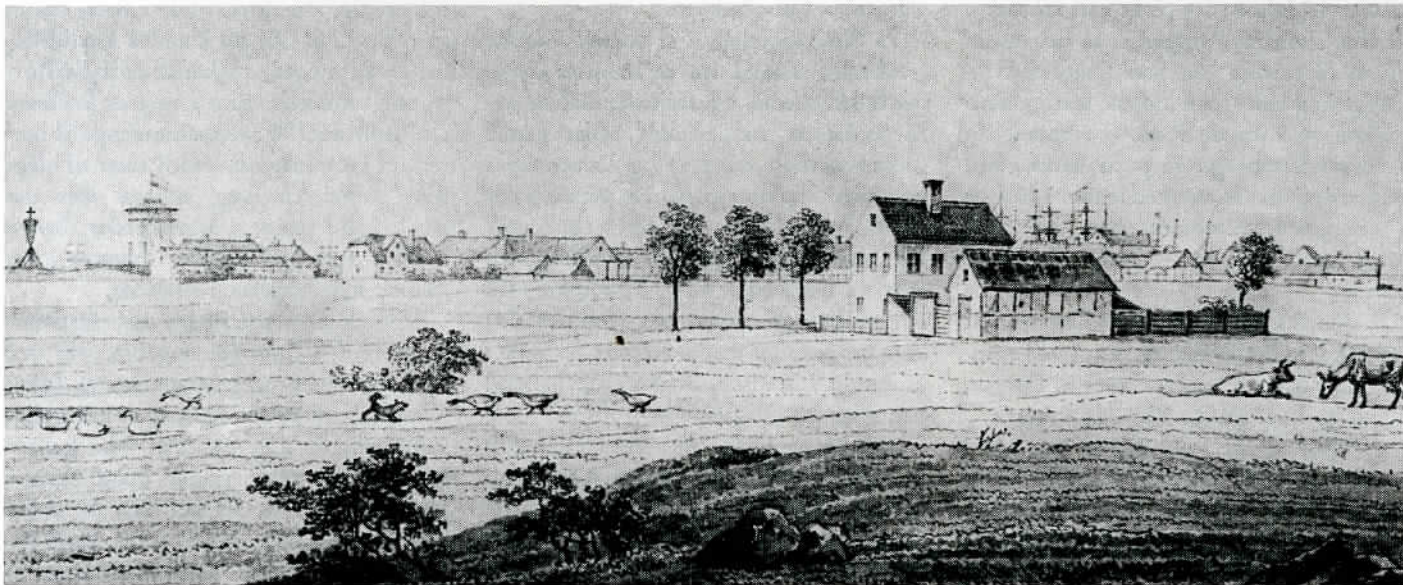
Officielt må vi betegne forfatteren Henrik Pontoppidan med familie som de første notable sommerbadegæster i Dragør. Selv om besøget ikke erindres af nogen indfødt i dag, står det dog på tryk i byens lokale post af august 1889. Det har sikkert moret Pontoppidan, at nyheden om hans tilstedeværelse i byen stod publiceret ved siden af et avertissement om, at en præmieret orne af seng-svineracen stod til bedækning på Meilgården.

Den næste i rækken af notable sommerlandligere i Dragør var også af digter-racen, jyden Johan Skjoldborg. Men da var man også nået det første ti-år over århundredskiftet. Det første moderne pianoforte var installeret i et privathjem i Pistolstræde og blandede sine sentimentale toner af »Du vindpust så lunt« med de mere djærve sømandssange fra Strandgade-kroens nystue. Strålende gasbelysning oplyste de sene augustaftener Kongevejen og Amagerbanen – prærieexpressen, som den blev kaldt – var en realitet. Et pynteligt buskads var anlagt omkring den gamle Blushøj og et springvandsanlæg placeret ved byens indkørsel. Altsammen nok mere af hensyn til banens udflugtskøbenhavnere end til landliggerne, for hvem lillebyens primitive hygge stadig var nok.

Dragør-værtsfolkernes personlige forhold til landliggerne var præget af venlighed, men heller ikke af ret meget mere. Landliggerne begreb hurtigt, at der herskede et dybt om end ikke uoverstigeligt skel mellem »være egne« og »de fremmede, tilløberne«, men fandt dog, at det kun var en charme mere ved byen. I det hele taget synes fortidens landligere at have vist forståelse og sympati over for de indfødtes krav om gradvis tilnærmelse fra tilløbernes side. Større end den almindelige nysgerrighed var tilløbernes respekt for det særegne, det ualmindelige. At de indfødte så deres folk an, opfattedes ikke som hovmod, men som en tiltalende karakteregenskab. Det er som bekendt ikke de ringeste mennesker, hvis venskab skal erhverves langsomt.

Modsetsningsforholdet mellem de indfødte og de fremmede kendes vel også fra andre af landets egne og byer. Men kun få steder har det holdt sig levende så længe som her, hvor det er særligt bemærkelsesværdigt i betragtning af Dragørs nære beliggenhed ved København.

Med årene voksede landliggertilstrømningen i Dragør støt. Skjoldborg befandt sig tilmed så godt i Dragør, at han slog sig ned på »Smedebakken« som helårsboer. Digteren viste sig på havnen i sølvknappet fløjlsjakke, nedfaldsflip og Drachmann-krøller ved ørene. Hans store vandblå øjne gled med lige stor velbehagelighed over de tykmavede fiskerskuder som over de attraktive Dragør-piger, der, som han skrev i sit digt til byens pris, havde havets bølge i det høje bryst. Til skipperforeningens baller svang han de rødme søens døtre i hvide silkesaved om i valsen, han jog dem gennem salen som en hvirvelvind, godt med træ i sålerne, søkkende ned i knæene på de rigtige steder. Han var i øvelsen fra Ve-

»Elisenborg« med Dragør by som baggrund, set fra Blushøjen. Fotografi efter tegning af H. G. F. Holm. Ca. 1820 (Dragør Folkebibliotek).

ster Hanherreds træskoballer. Satans til ka'l, grinte de vejrbidte søfolk anerkendende, der kommer sgu fan' Ane op og køre, det gamle liv!

1909 flyttede den svenske forfatter Hjalmar Söderberg ind på det nyoprettede Dragør badehotel, hvor han tilbragte megen tid med at sidde på verandaen og betragte Sveriges kyst i overtjenerens store søkikkert.

Söderberg blandede sig ikke, som Skjoldborg, med befolkningen. Det skyldtes en ren tilfældighed, at han kom til bys. Fra et hjørne af Wivels røde café var han endt ude foran Amagerbanens stationsbygning på Amagerbrogade. – Vart gå tåget hen? – Till Dragør forstås! – Var så god, får jeg en biljett!

På det viset kom jeg till Dragør, fortæller Söderberg i den berømte tankebog »Hjärtats oro«, som han skrev i den lille fisker- og feriefælke »på sydöstra hörnet av den trekantige ö, som vi svenskar i var oskuld kalla Amager, men som på danska heter Ä-måh!«.

Söderberg anslog efter en flygtig betragtning indbyggerantallet til omkring 800 sjæle, hvorimod gæssenes mængde forekom ham at være op mod 800.000. »Man kan inte ta et steg här utan att trampa på gäss, eller man blir snarere själv trampad av dem.« Men ellers finder han Dragør fredelig og stille og gammeldags. Han lægger sin aftenpromenade ud af nordre mole, hvorfra han betragter sundet, der ligger perlegråt i mørkningen. »Klockan tio om kvällarna går en gammal nattvåkare genom byns gator och sjunger en visa. Jag har inte lyckats uppfatta orden. Första gangen jag mötte honom trodde jag, att det var en full man.«

Som sagt tilbringer Söderberg sin meste tid ved overtjenerens store kikkert på hotellets veranda. Han kan se, hvad klokken er i Malmø. Og giver han kikkerten et lille skub med fingeren, så den peger på Walløe havn, ser han Dragørs kvindelige ungdom – och mogna, saftiga höstfrukter på över de fyrtio – formæle sig med sundets bølger in puris naturalibus. Söderberg nikker anerkendende. I bad og i kærlighed, filosoferer han, bør man være, som man er – »från skaparens hand«!

Inden Söderberg forlader Dragør, har han fra sin hotelveranda lært, hvad mange københavnere, der kommer til Dragør, plumper i på. Endog den dag i dag.

– Hvad er det, der ligger der ude i sundet, spørger en københavnsk hotelgæst. – Det er Saltholm, svarer Söderberg. – Sludder, indvender gæsten, Saltholm ligger slet ikke i den retning. Derovre har vi København (han peger på Malmø).

De kan jo se Rådhusårnet med det blotte øje (han peger på Petri kyrka). Saltholm ligger derimod sydost for København, altså i den retning (han peger ned mod Falsterbo).

Da københavnneren endelig blev overbevist om sin fejltagelse, indtager han dybt fornærmet en bister tavshed. »Han havde nu en gång intagit sin standpunkt i fråga om Saltholms läge med en sådan trosvitthet, at frågan för honom hade blivit en känslosak,« skriver Söderberg i sin »Hjärtats oro«. »Sanningen i denne sak hade för honom blivit en sanning av högre ordning«!

Selv indrømmede Söderberg bagefter, at han havde undervurderet Dragørs indbyggerantal betydeligt. Det var ikke på 800, men på 2000 sjæle.

Det store tal på 800.000 gæs fandt han derimod ikke anledning til at korrigere. »Man kan inte ta et steg här utan att trampa på gäss!«

Foruden det nyoprettede badehotel med udskårne, hvidmalede gæs på gavlen bestod den voksende landliggerbys beværtningssteder af Dragør gamle kro på havnen, der blev moderniseret til københavnerbehov og fik navneforandring til Strandhotellet. Ved byens indkørsel rejstes en restauration »Sommerlyst« med keglebane, lysthuse og en sangerindepavillon, der bød på barmsvære varietekunstnerinder, som hver søndag importeredes til etablissementet fra hovedstaden pr. dampskibet »Langeland«. Dragør gamle Ny kro i Strandgade fra 1720 havde lykkeligt undgået turistmæssig make up og var stadig det simple ufordærvede bedested for fiskeren og matrosen. Dertil kom, at der rundt om i byens smøger og smutgange fandtes mere eller mindre officielle oaser, hvor den tørstige sjæl kunne få rakt et krus øl og en dram ud gennem et hul i hækken.

På Strandhotellet, i et særligt værelse i tilbørlig afstand fra verandaens diplomatrakkekledte og støjende københavnerpublikum, vedligeholdte byens gamle forhenværende skippere og lodser deres ugentlige l'hombre-parti. De gamle holdt streng justits inden for deres egne rækker. Intet fylderi, men nok en kaffepunch eller to. De forrige tider, da kortene flød i romsjatter på bordet, var forbi. Derfor kom en fyr som gamle skipper S. snart i miskredit i kredsen. Svinet drak jo! Sad han ikke der og sølede 3–4 pilsnere i sig i træk på en aften. Ak, forargelsen hos de forhenværende gæve gamle bægervingere skyldtes bare den rene regerderlige misundelse. Gamle S. var ikke mere mærket af alderen, end at han som en yngling kunne komme af med det indtagne flui-

dum. Det kunne majoriteten af spillepartiet ikke og var derfor tvunget til at holde måde. Gamle S. måtte ryge ud for at stive de andre af.

Men ellers fulgte naturligvis dragørerne som sønner af en berømt gammel sejl-skibsby de hævdivundne traditioner, uagtet hvad de slidte eksemplarer af lægebog for søfarende fortalte, at den gast, der nyder mere end to genstande om dagen, må betegnes som en al-ko-ho-list! En lige så indgroet vane som eftermiddagssammenkomsterne på havnen med tre skridt frem og tre tilbage var turen fra den navneforandrede Gl. kro ved nordre mole via Ny kroen i Strandgade til de små smutganges mere eller mindre officielle oaser; en tur, som i landliggerperiodens første dage udvidedes med endnu en oase, traktørstedet »Elisenborg« oppe ved byens nye anlæg. »Elisenborg« var bygget 1780 og oprindeligt indrettet til væveri, blev senere toldforvalterbolig og i 1845 købt af Dragørkongen, skibsrederen H. N. Jeppesen, hvis svigersøn, skipperen Carl J. Borg, i 1905 indrettede traktørstedet og blev berømt på sin dragørske bommekaffe med høj brø' og tyk fløde fra gården – for ikke at tale om sine stive »bramsejlskulinger«, der inspirerede til den besynderlige slagsang »Malagitten da lunken la gaa de gitte gam«. Efter et besøg hos Carl Borg kunne man med rette sige, at man havde fået »vand i øjnene«, d.v.s. var blevet godt trakteret.

Endnu gik de gamle koner i byen i Amager-hollændernes smukke hverdagsdragt med det blå forklæde og den karakteristiske Dragør-sløjfekte. De så så søde ud, særlig når de gik to sammen, arm i arm, snakkende og nikkende med deres gammelkonehoveder.

Og endnu stod i mangt et hjem en væv og fyldte den halve stue ud og mindede om en tid, da ethvert hus i byen havde sin væv, hvor Dragør-kvinden fremstillede de særprægede og kunstfærdigt udførte sengeomhæng, som i dag er kostbare sjældenheder. På byens strandenge lå lærred fra københavnske fabrikanter til blegning sommeren lang, akkurat som det havde gjort gennem århundreder. Lange hvide striber, der rullede i blæsten i det grønne som bølgerne i stranden.

Med undren betragtede københavnerungerne den indfødte ungdom, når den sommeraftener sad på trappestenen foran husene og »biklede« og sang et mærkeligt vrøvlevers til. Og var man ikke københavner vigtig eller grinte dumt, kunne man få at vide, at det slet ikke var noget vrøvlevers, men i sin tid, langt, langt tilbage, da de første hollændere kom til Amager, havde haft en mening på hol-

Jul. Exners bekendte billede: Besøget hos bedstefar, hvormed han slog igennem som Amagers maler. 1853 (Statens Museum for Kunst).

landsk. Spillet mindede i øvrigt meget om københavnerungernes eget *terra* (spille tæ-ar) og bestod af en lille, farvet glaskugle samt tre eller fem små griseknogler, *bikl'er*, som de hed på gammel-hollandsk. Det gjaldt så om at gribe om bikl'erne med knoen på forskellig måde, medens kuglen kastedes op i luften og blev grebet igen.

Bedstemor Leudo kunne oversætte det gamle vrøvlevers, som hun sang med hovedet på skakke, mens hun med yndefulde bevægelser markerede spillet...

Bøjen lov, den sov
smurt en forenfugl
en kino bræk
to kino stik
tre kino forliser
fire ki duseldanker...

det lød på hollandsk:
Buiten Leiden ten zuid
smoorde een vorenwool
en keer en o'er de Vliet
vier keer tot Sint Anneke!

hvilket vil sige:
Uden for Leiden mod syd
blev en af forhestene siddende fast
en gang over broen
to gange og over gangbrættet
tre gange og over Vliet
fire gange til Sankt Anneke
(en landsby).

Sommersøndag-eftermiddage, når restaurant »Sommerlyst« ved byens indkørsel åbnede, dukkede samtidig to populære Dragør-koner op med deres slikkeboder. Det var Marchen Westers og hendes plejedatter Marie Westers. Marchen rejste sin teltbod på vestsiden af etablissementet og Marie sin bod på østsiden. Begge havde de fristende herligheder at falbyde til Dragør- og landliggerungdommen: bismarcksklumper, kanelstænger, granater... altsammen hjemmelavet. Særlig Marchen Westers brystsukker havde en egen aroma. Hun kogte det i samme gryde, som hun benyttede, når hun fødte sine gæs!

En af landliggersommerens store begivenheder var, når Dragør-gæssene, de berømte, som siden maj havde ferieret hos mågerne og svanerne og kørerne på Saltholm, i august vendte tilbage til lillebyen, velnærede og tungbugede efter en sommer lang at have gjort kraftig indhug på holmens store saftigt grønne bord.

Gæssenes hjemkomst formede sig som et sandt triumftog. Med længsel og forventning havde man set hen til den dag,

da duften af det høstmodne korn på St. Maglebys marker gav de fjedrede ferianter signal til at vende næbbet hjemefter, og da udkikken i lodstårnet på havnen og i de mange små kikkenborge på tagene af Dragør-husene meldte gåseflotillen i sigte, strømmede alt, hvad der kunne krybe og gå af indfødte og landligere til havnepladsen for at byde deres yndlinge velkommen hjem.

Længslen og forventningen var dog iblandet nogen ængstelse for, at gæssenes tilbagekomst ikke skulle foregå programæssigt. Der havde været somre, hvor flokkevis af fredeligt hjemvendende Dragør-gæs med ét foretog skarp kursændring og hastigt søgte mod andre havne, fjernt fra gåsebyen – en besynderlighed, som kloge hoveder i byen forklarede med en pludselig vakt slægtserindring hos gæssene om fortidens barbari. Slet så kærligt var gæssene nemlig ikke blevet behandlet i ældre tid, hvor det var skik, når amagerne festede, at hænge gæsen op i et reb med hovedet nedad, hvorefter man til hest gallopperede forbi og med et rask tag søgte at rive halsen af det arme dyr.

Geese never forget!

Tidligt var Dragør blevet søgt af kendte danske malere. Eckersberg var i juni 1830 i byen, hvor han påbegyndte et lille billede af et parti fra havnen set fra Magstræde, og i august var han igen i Dragør, hvor han fuldendte billedet. Begge besøgte han omhyggeligt i sin dagbog. Maleren H. G. F. Holm, kendt som Fattig-Holm, vandrede nogle årtier senere på sin fod til det lille fiskerleje, hvor han tegnede udsigten fra hollænderbyens kalmarker ned over Dragør by og havn.

Kunstens hyggespreder, professor Julius Exner, fik i Dragør ideen til det billede, hvormed han slog igennem som Amagers maler, det bekendte »Besøget hos Bedstefar«. Det var i stuehuset til skippergården »Pedersminde« i Lodsstræde.

I landliggertiden hentede professor Viggo Johansen adskillige motiver til sine billeder i Dragør, blandt andet fra batteriet og batterisbækken syd for badehotellet. Viggo Johansen var fast sommergæst og en af sæsonens kendte skikkelser, i øvrigt knyttet til byen med familieband som dattersøn af koffardikaptajn og lodsbogholder Jepsen, der ejede en stor købmandsgård på Kongevejen (nuværende nr. 2 og fuldstændigt ombygget). Gården var oprindelig en gammel skipperejendom, hvorfra Dragør-konen Grith Hansdatter i 1766 fik privilegium på at drive byens første købmandshandel. Efter Jepsens død førte datteren Trine, Viggo Johansens moster, købmandsgården videre, men giftede sig snart med sin langt yngre, smukke kommis Ravn. Da hun døde barnløs, gled ejendommen ud af familiens eje til stor sorg for Viggo Johansen og hans søster Helga, som i den gamle købmandsgård havde oplevet deres barnheds ferieparadis.

Maleren Chr. Mølsted hørte til »vore egne«. Han var født i et fiskerhjem i St. Grønnegade (nuværende Mølstedgade) og opholdt sig det meste af sit liv i Dragør. Af hans mange små fine tegninger fra stranden, havnen og de små gader får vi i dag et godt indtryk af, hvor forbavsende den gamle bys stemning har holdt sig uændret siden 80'erne. Men det var som marinemaler, han blev kendt og populær. Store lærreder med kampepisoder fra den danske flådes historie, der talte til et stort publikum, blev hans speciale. Som modeller til personerne i bataljescenerne på »Stormen på København«, »Træfningen ved Sjællands Odde« og mange andre kampscener med ildspydende kanonmunding og dragne sabler benyttede Mølsted sine gamle bysfæller og skolekammerater.

Under første verdenskrig fik Dragør en ekstra tiltrækningskraft som sommerby, idet det forlød, at fiskerlejet var sæde for en vidtforgrenet tysk spionage. Adskillige indfødte og tilløbere havde – naturligvis uafhængig af hinanden – observeret natlige blinksignaler mellem tyske torpedobåde i sundet og mystiske personer inde på kystens blegepladser. Der var endog dem, der havde været skjulte vidner til, at der smugledes levnedsmidler fra havnen over i tyske undervandsbåde.

Men hvem var den tyske spionages leder i Dragør? Flere helt uskyldige forretningsfolk blandt landliggerne kom i disse krigssomme ret generende i søgelyset, fordi de netop havde de romanansigter, man forventer af en sammenbidt, målbevidst og dødsforagtede mesterspion. Stor var skuffelsen, da det efter krigen viste sig, at mesterspionen havde været den pæne lille mand, man daglig havde set promenerere på molen med sin silkepuddel, og som af alle var blevet antaget for en harmløs skomager fra Fyn.

Fra de glade og tossede tyvere huskes tilløberen, den kendte københavnske kaffegrosserer, der beboede en herskabelig villa på en af Dragørs mange nyopdunkede villaveje. Han blev hver morgen ved grosserertid fulgt til Amagerbanen af sin unge, blonde frue, en datter af byens populære konditor Buch, hvis Dragør-klemmer var lige så omegnskendte i tyverne, som mesterkokken Arthur Jensen den evigglades blev det i trediverne. Fra sin faste bæk på Amagerbanens perron fulgte kaffegrosserereren, hvordan de mere anonyme mappebærende landligere tilkæmpede sig plads i fællesklassevognene. Selv tog han først plads i prærieekspresens 2. klasses magelige, røde plyshynder, da stationsforstærkeren høfligt nærmuede sig hans bæk, gjorde honnør og meldte, at nu kører vi, hr. grosserer! Ren lilleby-idi!

På havnemolen holdt skuespiller William Bewer hver eftermiddag ved badetid hof for en kreds af glade sommergæster. Bewer var kendt for sine gode historier, han var udtømmelig, og han skåned ingen. Stof til beretninger i Gustav Wiedsk ånd var der nok af i den lille landliggerby, hvor alle kendte alle. Mågerne skreg med af grin, når Bewer fortalte. Trylle kunne den glade teaterkunstner også. Hen på eftersommeren havde han sin årlige soiré på Strandhotellet, hvor tout Dragør hædrede sin fornøjelsesråd ved at møde op i stiveste puds, medens den indfødte ungdom sad på havnens stensætning og havde deres moro af at komme med bemærkninger om den fine portion,

der kom anstigende. Ligesom i datidens biografer, hvor stumfilmspublikummet skreg »Der er den!«, når Monterossis reklamefilm med enkronesedlen blev kørt, lød enstemmigt fra stensætningens glørækker »Der er hun!«, når sommerbyens erklærede *enfant terrible* skred om hjørnet af Kongevejen og frem over havnepladsen. En »hyldest«, den pågældende omgående kvitterede for med et snerrende arrigt henslængt *plebs*, hvorefter hun med en fornemhed som en teaterblåblods samlede sine kniplingsskørter med et lille fast tag bagtil og vraltede op ad hoteltrappen – med den arme ægtemand sagtomodigt tre skridt bagefter.

Søde, muntre og hyggelige lille Dragør sommerby!

På havnen vis-a-vis hotellet nød optikerfamilien Cornelius-Knudsen sommeren i villa »Blå Hane«. Ofte hørtes i de tidlige morgentimer en fyldig røst, der tolkede Tannhäusers rasende elskov til fru Venus. Det var sangeren Lauritz Melchior, der boede til leje med sin familie i villa »Rytterhøj« ved Vestgrønningen, men tilbragte nætterne i »Blå Hane«, fordi sengene på »Rytterhøj« var alt for smalle til at rumme hans corpus. »B.T.«s berømte interviewer Christian Houmark lå også på landet i Dragør og sås fra Badehotellet skride hen over strandene i sin særprægede kammerherregangart og med de store, poseunderhængte øjne – åkandeøjnene, som han selvironisk kaldte dem – vemodigt betragtede sundets marinefartøjer. Trods sit sære væsen faldt han dog godt til blandt både landligere og indfødte. Hjertets dannelse havde han jo i fuldt mål, den store krukke!

Redaktør Kai Holbech, også »B.T.«, tillige redaktør af den lokale nyhedspost, og gift med en af hine somres skønne skønhedsdronninger, frk. Esther Pedersen (fra Langelandsvej), var tilflytter, men virksomt medlem af den lokale boldklubs tennis-afdeling, til hvis sommerrevy »Lifligt fløjter« i 1925 han skrev skønsangen »Dragør, Dragør, dejlige by...« (på melodien »Hvorfor ser du aldrig til mig?«), som stadig formår at sætte sindene i bevægelse.

En højt skattet landligger i Dragør i tyverne var »Kære Ven«, også kaldet »Trommekongen«, fordi han havde en glørværdig fortid som virtuos på fjorten trommer. Mest kendt var han jo som juvelhandler, og egentlig hed han Hansen. Han boede i villa »Kære Ven« i sommerbebyggelsen på nord. »Kære Ven« og hans kone »Kære Veninde« havde hjerter som guld og diamanter og samlede ofte en 30–40 Dragør-unger hjemme hos sig og beværtede dem med chokolade og

flødeskumskager, medens »Kære Ven« underholdt det unge selskab med sine fjorten trommer, så det drønedes efter.

Til daglig gik »Kære Ven« i flade træsko, og hans prægtige skæg gjorde det ud for flip og slips. Han var festlig og fornøjelig. Da havnens populære bådeud-lejer Friis, kaldet »Flådeadmiralen«, fyldte 80, lod »Kære Ven« ham afhente i flot ekvipage, gav ham en admiralshat fra »Spøg og Skæmt« på hovedet og førte ham ind til et festligt dækket frokostbord i villaen, hvor gæve gutter af den faste sommerkreds stod ret og præsenterede ge-vær med kosterkafter!

Strandhotellets vært i tyverne, H. C. Jensen hørte også til dem, der satte præg på byen. »Især i elektrisk lys« var hans slagord. Når der spilledes lokal revy på salen, og man spurgte ham, om han ikke syntes, at primadonnaen tog sig godt ud på de skrå brædder – eller når kokken præsenterede ham et færdigpyntet smør-gås-fad og forhørte, om det ikke tog sig smagfuldt ud, var svaret det samme: Jo, især i elektrisk lys!

Veteraner fra disse glade, men ret anstrengende år erindrer lørdagsaftener med bal i hotellets store sal, hvor Dragør-ungdommen røg i totterne på landligger-

ungdommen. Der skulle ikke så meget til. Ufordrageligheden lå latent. Signalet var gerne, når en vipstjert af en landligger-pige vrippent sagde nej til en dans med en Dragør-svend, så skulle hendes kaval-ler have på snuden, og så var den gående.

Slagsmålet forplantede sig hurtigt til hele salen, borde væltedes, glas og fla-sker og kopper gik i gulvet, men orke-stret spillede uanfægtet videre, indtil H. C. Jensen kom farende og viftede med armene og råbte: – Stop moseken! Stop moseken! Det er min mosek! Så tav mo-seken, og fru Hansen ved klaveret benyt-tede pausen til at sætte et par hårnåle bedre fast i frisuren, Niels Olsen vendte skråen, og Bliktud plirrede med øjnene og grinte lunt. Slagsmålet fortsatte gerne, indtil den store kakkelovn i hjørnet var væltet med et øredøvende brag, så var klimaks nået og blodet kølnet. Bliktud, Niels Olsen og fru Hansen kunne vende nodebladet og tage fat på »Any ice to-day, lady?«

I tyvernes og tredivernes Dragør ind-ledtes sommeren festligt og uforglemme-ligt med byens berømte anlægsefter. Un-der anførsel af musikdirektør Petersen, kaldet Krudtpeter eller Gimseren, trutte-de dansestradens hornorkester landepla-ger som »En lille Skat med Pagehår« og den forrygende »Valencia« op under de støvede bøgkroner. Mange fandt ved disse anlægsefter sin sommers, måske sit livs veninde. Selv efter afslutningsfyrværkeriet levede festpladsen videre i den lyse sommernat. Hvor der duftede i kon-

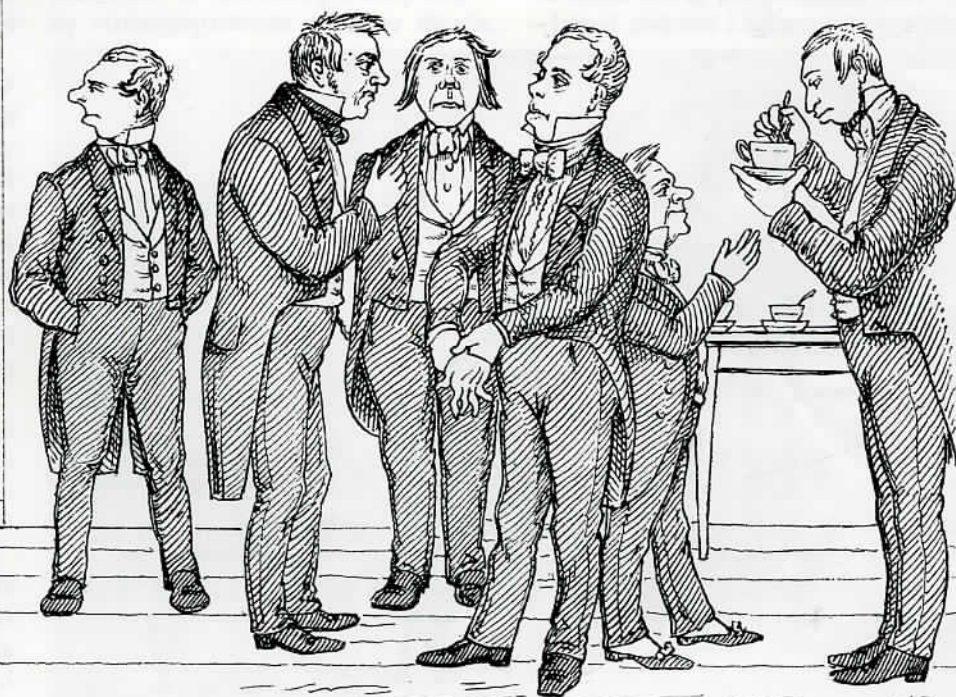
ditor Buchs forladte iskagebod, hvor man søgte ind med sin nyerhvervede flirt for at drøfte børskurser og varenoteringer. Duftede af vafler, sækkelærred, brædder og nedtrådt græs – og pigens parfume! Fuglene sang. Sommeren var lang.

Det gamle skel mellem vore egne og tilløberne eksisterede vel også i disse gla-de år omend mest hos de ældre. De unge havde efterhånden lært at sætte over det i et rask spring. Men selv de ældre kun-ne spøge mildt med det gamle modsæt-ningsforhold, kun sjældent fremsattes betegnelsen *tilløber* i en vrissen tone, og da i alt fald kun sidst på sæsonen.

Ved den store sommerfest i 1931 i an-ledning af Dragørs 500 års jubilæum syn-tes skellet for en tid helt udjævnet. Land-liggere og indfødte samledes enige i fæl-les bestræbelser for at skabe en festlig ramme om begivenheden. Festens popu-læreste gæst var dagens høje tilløber, kong Christian X, der blev budt velkom-men på rådhuset i et glas Amager-punch, som han, i parentes bemærket, nær havde fået i den gale hals, idet han ved en fejl-tagelse tog det glas, der var tiltænkt kom-munalbestyrelsens formand, kaptajn Ager-lin, og indeholdt (føj for satan) kold the! »Kalder I det for Amager-punch,« udbrød majestæten. »Never mind, I skal nu alligevel have held og lykke med ju-bilæet!«

Men nogen ordensregn faldt der ikke på de fremmødte honoratiorens' gabende tomme jaketrevers.

Harry Kaae.

»Du, Johansen, har Du nogensinde seet det før, at gaae ind i Salen og konservere Damerne imellem Dandsene? Men kan man vente Andet af saadan en flabet Kjøbenhavnner.« Tegning af Fritz Jürgensen.